

سوال

چرا مردان نیز مانند زنان برای عبادات خود مدتی استراحت ندارند؟ مثلاً رمضان را روزه بگیریم و هنگام عادت ماهیانه روزه نگیریم، یا نماز بخوانیم و هنگام عادت ماهیانه و نفاس نماز نخوانیم؟!

پاسخ مفصل

الحمدلله.

عبادت سختی و مشقت نیست که مسلمان از آن استراحت کند، بلکه محبت و بزرگداشت الله متعال است، مسلمانی که رغبت صادقانه دارد به سوی آن می‌شتابد و از روی شوق پروردگار برای انجامش برمی‌خیزد. مسلمان از طریق عبادت فروتنانه در برابر مولایش سر فرو می‌آورد، او را صدا می‌زند و با وی مناجات می‌کند و به امید رحمتش فضل و کرم و نزدیکی او را می‌خواهد. کسی که حالش چنین است خواهان استعفا و استراحت نمی‌شود و بلکه در مواسم عبادت و طاعت در پی عبادت بیشتر خواهد بود، همانند پیامبر - صلی الله علیه وسلم - که می‌فرمود: **ای بلال، ما را با آن - یعنی با نماز - راحت کن.**

ابن قیم - رحمه الله - می‌گوید:

«بی‌شک کمال عبودیت، پیرو کمال محبت است و کمال محبت تابع کمال ذاتی محبوب است. الله سبحانه نیز از هر وجه دارای کمال مطلق است که حتی توهم نقص به وی راه نمی‌یابد، و کسی که چنین است، اگر فطرت‌ها و عقل‌ها سالم باشد هیچ چیز برای دلها محبوب‌تر از او نخواهد بود، و هر گاه محبوب‌ترین چیز برای دلها باشد بی‌شک محبت او موجب عبودیت و طاعتش و پیگیری عوامل خشنودی و نهایت تلاش در راه عبادت و انابتش می‌شود، و این انگیزه کامل‌ترین انگیزه‌های عبودیت و قوی‌ترین آن است، حتی اگر بر فرض، امر و نهی و ثواب و جزا را در نظر نگیریم باز همه‌ی تلاش خود را می‌کند و دل را برای معبود به حق خالص می‌سازد، و این است سخن یکی از سلف که می‌گوید: محبت او چیزهایی از دل من خارج می‌کند که سخنش نمی‌کند. و مانند این سخن عمر درباره‌ی صهیب که: اگر از خداوند نمی‌ترسید [باز هم از روی محبت و شناخت] معصیتش نمی‌کرد...»

و رسول الله - صلی الله علیه وسلم - آنقدر به نماز ایستاد که پاهایش ورم کرد، پس به ایشان گفتند: چنین می‌کنی حال آنکه گناهان گذشته و آینده‌ات آمرزیده شده؟! فرمود: **آیا بنده‌ای شکرگزار نباشم؟**

بنابراین الله سبحانه و تعالی برای این مورد عبادت و ستایش قرار می‌گیرد و برای این محبوب است که شایسته‌ی آن است و بلکه آنچه او شایسته‌اش می‌باشد در حد توان و قدرت و اراده‌ی بندگانش نیست و حتی نمی‌توانند در تصورش آورند و هیچ یک از بندگانش نمی‌توانند او را چنانکه شایسته است عبادت کنند و حق او را از محبت و ستایش به جای آورند.

برای همین است که بهترین و کامل‌ترین و عارف‌ترین و دوستدارترین و مطیع‌ترین بنده‌اش در دعای خود می‌فرماید: **لا أحمی ثناء علیک** (نمی‌توانم ثنایت را در شمار آورم) و بیان داشته که حتی اعمال او به تنهایی برای نجاتش کافی نیست: **هیچ یک از شما را عملش نجات نمی‌دهد** گفتند: حتی شما ای رسول خدا؟ فرمود: **حتی من، مگر آنکه خداوند با رحمت و فضلش مرا در بر گیرد** درود و سلام خداوند بر وی باد، به اندازه‌ی آنچه در آسمان و زمین و میان این دو آفریده و به اندازه‌ی همه‌ی آنچه خواهد آفرید...

در حدیث مرفوع مشهور آمده که در میان ملائکه عده‌ای در سجده‌اند و از روزی که آفریده شده‌اند سر از سجده برنداشته‌اند و برخی در حال رکوعند و از روزی که خلق شده‌اند سر از رکوع برنداشته‌اند و با این حال در روز قیامت می‌گویند: **پاک و منزهی، آنطور که شایسته‌ات بود عبادت تو را به جای نیاوردیم.**

مفتاح دار السعادة (۲ / ۸۸ - ۹۰).

همچنین پاسخ سوال شماره‌ی (49016) را ببینید.

والله اعلم.